

FIȘA DISCIPLINEI

(licență)

1. Date despre program

Instituția de învățământ superior	UNIVERSITATEA ȘTEFAN CEL MARE DIN SUCEAVA
Facultatea	FACULTATEA DE ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI
Departamentul	ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI
Domeniul de studii	PSIHLOGIE
Ciclul de studii	LICENTA
Programul de studii	PSIHLOGIE

2. Date despre disciplină

Denumirea disciplinei	PSIHLOGIA VÂRSTELOR II				
Titularul activităților de curs	Prof. Ștefan AGRIGOROEI				
Titularul activităților de seminar	Asist. Univ. drd. Ana-Maria ANDREI				
Anul de studiu	II	Semestrul	3	Tipul de evaluare	E
Regimul disciplinei	Categorია formativă a disciplinei DF - fundamentală, DD - în domeniu, DS - de specialitate, DC - complementară				DS
	Categorია de opționalitate a disciplinei: DI - impusă, DO - opțională, DF - facultativă				DI

3. Timpul total estimat (ore alocate activităților didactice)

I a) Număr de ore pe săptămână	3	Curs	2	Seminar	1	Laborator	0	Proiect	0
I b) Totalul de ore pe semestru din planul de învățământ	42	Curs	28	Seminar	14	Laborator	0	Proiect	0

II Distribuția fondului de timp pe semestru:	ore
II a) Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe	9
II b) Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren	8
II c) Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri	9
II d) Tutoriat	
III Examinări	3
IV Alte activități (precizați): interviu cu o persoană în vârstă	4

Total ore studiu individual II (a+b+c+d)	26
Total ore pe semestru (Ib+II+III+IV)	75
Numărul de credite	4

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

Curriculum	● Psihologia vârstelor I
Competențe	● C1. Operarea cu concepte fundamentale domeniului psihologiei ● C3. Evaluarea critică a situațiilor problematice și a soluțiilor posibile în psihologie

5. Condiții (acolo unde este cazul)

Desfășurare a cursului	● videoproiector, fișe de lucru, PC, videoproiector, grila de observație a comportamentului elevilor, fișa psihopedagogică, suporturi electronice pentru unitatea de curs, prezentări PPT, flip-chart, foi A1 și A3, manuale	
Desfășurare aplicații	Seminar	● videoproiector, fișe de lucru, PC, videoproiector, grila de observație a comportamentului elevilor, fișa psihopedagogică, suporturi electronice pentru unitatea de curs, prezentări PPT, flip-chart, foi A1 și A3, manuale
	Laborator	●
	Proiect	●

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	● C1. Operarea cu concepte fundamentale domeniului psihologiei ● C3. Evaluarea critică a situațiilor problematice și a soluțiilor posibile în psihologie ● C4. Evaluarea psihologică a individului, grupului și organizației
Competențe transversale	● Dezvoltarea abilitatilor de integrare a cunoștințelor într-un context interdisciplinar

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

Obiectivul general al disciplinei	● Obiectivul acestui curs este de a propune o analiza biopsihosociala a traiectoriilor de sanatate (fizica, cognitiva, psihologica/emotionala) ce caracterizeaza tranziția de la adolescenta, la varsta adulta si cea avansată. Accentul va fi pus pe factori de protecție și reziliență și pe modele de prevenție și intervenție.

8. Conținuturi

Curs	Nr. ore	Metode de predare	Observații
● Modele teoretice și elemente de metodologie caracteristice psihologiei dezvoltării	4	Prelegerea & conversația	
● Perspectiva <i>lifespan</i> și efectele de lungă durată a factorilor din copilărie	2	Prelegerea & conversația	
● Inegalități în termeni de sanatate de-a lungul dezvoltării adultului – factori generali de risc și protecție	2	Prelegerea & conversația	
● Traiectoriile capacităților cognitive (declin normal vs. patologic) 1 (1) teorii ale îmbătrânirii cognitive, (2) evaluarea performanțelor cognitive	4	Prelegerea & conversația	
● Traiectoriile capacităților cognitive (declin normal vs. patologic) 2 (3) programe de prevenție și intervenție	2	Prelegerea & conversația	
● Stres și performanțele cognitive	2	Prelegerea & conversația	
● Traiectoriile capacităților emoționale	2	Prelegerea & conversația	
● Particularități ale tulburărilor mentale/afective la persoanele în vârstă	2	Prelegerea & conversația	
● Îmbătrânirea populației: aspecte legate de contextul profesional și de tranziția spre pensionare	2	Prelegerea & conversația	
● Mituri privind îmbătrânirea	4	Prelegerea & conversația	
● Aplicații practice ale psihologiei varstelor	2	Prelegerea & conversația	

Bibliografie

- <https://classroom.google.com/c/NzlwMzc0OTc3NTc0?cjc=w4w6ygg>
- Carstensen, L. L., Turan, B., Scheibe, S., Ram, N., Ersner-Hershfield, H., Samanez-Larkin, ... Nesselroade, J. R. (2011). Emotional experience improves with age: Evidence based on over 10 years of experience sampling. *Psychology and Aging, 26*, 21-33. doi: 10.1037/a0021285
- Goian, C. (2023). *Asistența persoanelor vârstnice în instituții rezidențiale*. Ed. Polirom
- Kooij, D., Zacher, H., Wang, M., & Heckhausen, J. (2020). Successful aging at work: A process model to guide future research and practice. *Industrial and Organizational Psychology, 13*(3), 345-365. <https://doi.org/10.1017/iop.2020.1>
- Lachman M. E. (2004). Development in midlife. *Annual review of psychology, 55*, 305–331. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.55.090902.141521>
- Levy, B. R., Zonderman, A. B., Slade, M. D., & Ferrucci, L. (2009). Age stereotypes held earlier in life predict cardiovascular events in later life. *Psychological science, 20*(3), 296–298. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2009.02298.x>
- Marengoni, A., & Calderon-Larrañaga, A. (2020). Health inequalities in aging: towards a multidimensional lifecourse approach. *The Lancet. Public health, 5*(7), e364–e365. [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(20\)30093-1](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(20)30093-1)

- Martin, M., & Hofer, S. M. (2004). Intraindividual variability, change, and aging: conceptual and analytical issues. *Gerontology*, 50(1), 7–11. <https://doi.org/10.1159/000074382>
- Miller, G. E., Lachman, M. E., Chen, E., Gruenewald, T. L., Karlamangla, A. S., & Seeman, T. E. (2011). Pathways to resilience: maternal nurturance as a buffer against the effects of childhood poverty on metabolic syndrome at midlife. *Psychological science*, 22(12), 1591–1599. <https://doi.org/10.1177/0956797611419170>
- Park, D. C., & Festini, S. B. (2017). Theories of Memory and Aging: A Look at the Past and a Glimpse of the Future. *The journals of gerontology. Series B, Psychological sciences and social sciences*, 72(1), 82–90. <https://doi.org/10.1093/geronb/gbw066>
- Philippot, P., & Agrigoroaei, S. (2017). Repetitive thinking, executive functioning, and depressive mood in the elderly. *Aging & mental health*, 21(11), 1192–1196. <https://doi.org/10.1080/13607863.2016.1211619>
- Reynolds, C. F., 3rd, Jeste, D. V., Sachdev, P. S., & Blazer, D. G. (2022). Mental health care for older adults: recent advances and new directions in clinical practice and research. *World psychiatry : official journal of the World Psychiatric Association (WPA)*, 21(3), 336–363. <https://doi.org/10.1002/wps.20996>
- Roiland, R. A., Lin, F., Phelan, C., & Chapman, B. P. (2015). Stress Regulation as a Link between Executive Function and Pre-Frailty in Older Adults. *The journal of nutrition, health & aging*, 19(8), 828–838. <https://doi.org/10.1007/s12603-015-0476-1>
- Salzman, Brooke. (2006). Myths and Realities of Aging. *Care management journals : Journal of case management ; The journal of long term home health care*. 7. 141-50. 10.1891/cmj-v7i3a006.
- Sindi, S., Fiocco, A. J., Juster, R. P., Pruessner, J., & Lupien, S. J. (2013). When we test, do we stress? Impact of the testing environment on cortisol secretion and memory performance in older adults. *Psychoneuroendocrinology*, 38(8), 1388–1396. <https://doi.org/10.1016/j.psyneuen.2012.12.004>
- Toups, R., Chirles, T. J., Ehsani, J. P., Michael, J. P., Bernstein, J. P. K., Calamia, M., Parsons, T. D., Carr, D. B., & Keller, J. N. (2022). Driving Performance in Older Adults: Current Measures, Findings, and Implications for Roadway Safety. *Innovation in aging*, 6(1), igab051. <https://doi.org/10.1093/geroni/igab051>
- Whitbourne, K. S. & Whitbourne, S. B. (2014). *Adult development and aging: Biopsychosocial perspectives*, (5th ed.). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc.

Bibliografie minimală

- <https://classroom.google.com/c/NzIwMzc0OTc3NTc0?cjc=w4w6ygg>
- Goian, C. (2023). *Asistența persoanelor vârstnice în instituții rezidențiale*. Ed. Polirom
- Whitbourne, K. S. & Whitbourne, S. B. (2014). *Adult development and aging: Biopsychosocial perspectives*, (5th ed.). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc. (capitolele ce corespund temelor abordate în curs)

Aplicații (Seminar / laborator / proiect)	Nr. ore	Metode de predare	Observații
● Seminar introductiv. ● Prezentarea cadrului de organizare și desfășurare. Prezentarea cerințelor disciplinei și a mijloacelor de evaluare. ● Model analiză articol științific	2	Analiza de articole științifice & conversația	
● Inegalități în termeni de sanatate de-a lungul dezvoltării adultului – factori generali de risc și protecție	2	Analiza de articole științifice & conversația	
● Traectoriile capacităților cognitive – factori protectori și moderatori	2	Analiza de articole științifice & conversația	
● Stereotipuri legate de vârstă	2	Analiza de articole științifice & conversația	
● Traectoriile capacităților emoționale	2	Analiza de articole științifice & conversația	
● Sănătate mentală - particularități ale tulburărilor mentale/afective la persoanele în vârstă	2	Analiza de articole științifice & conversația	
● Imbatranirea populației: aspecte legate de contextul profesional și de tranziția spre pensionare	2	Analiza de articole științifice & conversația	

Bibliografie

- <https://classroom.google.com/c/NzIwMzc0OTc3NTc0?cjc=w4w6ygg>
- Agrigoroaei, S., & Lachman, M. E. (2011). Cognitive functioning in midlife and old age: combined effects of psychosocial and behavioral factors. *The journals of gerontology. Series B, Psychological sciences and social sciences*, 66 Suppl 1(Suppl 1), i130–i140. <https://doi.org/10.1093/geronb/gbr017>
- Bonsang, E., Adam, S., & Perelman, S. (2012). Does retirement affect cognitive functioning? *Journal of health economics*, 31(3), 490–501. <https://doi.org/10.1016/j.jhealeco.2012.03.005>
- Desrichard, O., & Köpetz, C. (2005). A Threat in the Elder: The Impact of Task Instructions, Self-Efficacy and Performance Expectations on Memory Performance in the Elderly. *European Journal of Social Psychology*, 35(4), 537–552. <https://doi.org/10.1002/ejsp.249>
- Finkel, D., Andel, R., Gatz, M., & Pedersen, N. L. (2009). The role of occupational complexity in trajectories of cognitive aging before and after retirement. *Psychology and aging*, 24(3), 563–573. <https://doi.org/10.1037/a0015511>
- Flamion, A., Missotten, P., Jennotte, L., Hody, N., & Adam, S. (2020). Old Age-Related Stereotypes of Preschool Children. *Frontiers in psychology*, 11, 807. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00807>
- Goian, C. (2023). *Asistența persoanelor vârstnice în instituții rezidențiale*. Ed. Polirom
- Hayes, S. M., Alosco, M. L., Hayes, J. P., Cadden, M., Peterson, K. M., Allsup, K., Forman, D. E., Sperling, R. A., & Verfaellie, M. (2015). Physical Activity Is Positively Associated with Episodic Memory in Aging. *Journal of the International Neuropsychological Society: JINS*, 21(10), 780–790. <https://doi.org/10.1017/S1355617715000910>
- Hove, N. & Frunză, L. (2022). *Dezvoltare personală pe înțelesul tuturor: îmi aleg obiectivele și le îndeplinesc*. Bookzone, 2022
- Ihle, A., Grotz, C., Adam, S., Oris, M., Fagot, D., Gabriel, R., & Kliegel, M. (2016). The association of timing of retirement with cognitive performance in old age: the role of leisure activities after retirement. *International psychogeriatrics*, 28(10), 1659–1669. <https://doi.org/10.1017/S1041610216000958>
- Karp, A., Paillard-Borg, S., Wang, H. X., Silverstein, M., Winblad, B., & Fratiglioni, L. (2006). Mental, physical and social components in leisure activities equally contribute to decrease dementia risk. *Dementia and geriatric cognitive disorders*, 21(2), 65–73. <https://doi.org/10.1159/000089919>
- Kochoian, Nané & Raemdonck, Isabel & Frenay, Mariane & Zacher, Hannes. (2017). The Role of Age and Occupational Future Time Perspective in Employees' Motivation to Learn. *Vocations and Learning*. 10.1007/s12186-016-9160-9.
- Lachman, M. E., Agrigoroaei, S., Murphy, C., & Tun, P. A. (2010). Frequent cognitive activity compensates for education differences in episodic memory. *The American journal of geriatric psychiatry: official journal of the American Association for Geriatric Psychiatry*, 18(1), 4–10. <https://doi.org/10.1097/JGP.0b013e3181ab8b62>
- Lee, Y., Bierman, A., & Penning, M. (2020). Psychological Well-Being Among Informal Caregivers in the Canadian Longitudinal Study on Aging: Why the Location of Care Matters. *The journals of gerontology. Series B, Psychological sciences and social sciences*, 75(10), 2207–2218. <https://doi.org/10.1093/geronb/gbaa159>
- Levitin, DJ (2023). *Revoluția longevității. Ce ne învață neuroștiința despre viața lungă și fericită*. Ed. Litera
- Levy, B. R., Pilver, C., Chung, P. H., & Slade, M. D. (2014). Subliminal strengthening: improving older individuals' physical function over time with an implicit-age-stereotype intervention. *Psychological science*, 25(12), 2127–2135. <https://doi.org/10.1177/0956797614551970>
- Loprinzi P. D. (2013). Objectively measured light and moderate-to-vigorous physical activity is associated with lower depression levels among older US adults. *Aging & mental health*, 17(7), 801–805. <https://doi.org/10.1080/13607863.2013.801066>
- MacLeod, S., Musich, S., Hawkins, K., Alsgaard, K., & Wicker, E. R. (2016). The impact of resilience among older adults. *Geriatric nursing (New York, N.Y.)*, 37(4), 266–272. <https://doi.org/10.1016/j.gerinurse.2016.02.014>
- Mikels, J. A., Shuster, M. M., Thai, S. T., Smith-Ray, R., Waugh, C. E., Roth, K., Keilly, A., & Stine-Morrow, E. A. (2016). Messages that matter: Age differences in affective responses to framed health messages. *Psychology and aging*, 31(4), 409–414. <https://doi.org/10.1037/pag0000040>
- Miller, G. E., Lachman, M. E., Chen, E., Gruenewald, T. L., Karlamangla, A. S., & Seeman, T. E. (2011). Pathways to resilience: maternal nurturance as a buffer against the effects of childhood poverty on metabolic syndrome at midlife. *Psychological science*, 22(12), 1591–1599. <https://doi.org/10.1177/0956797611419170>
- Philippot, P., & Agrigoroaei, S. (2017). Repetitive thinking, executive functioning, and depressive mood in the elderly. *Aging & mental health*, 21(11), 1192–1196. <https://doi.org/10.1080/13607863.2016.1211619>

- Postigo, J.M. (2022). Volumul 17. *Descoperă Psihologia. Psihologia imbatranirii. Batranetea ca oportunitate*. Ed. Litera
- Roiland, R. A., Lin, F., Phelan, C., & Chapman, B. P. (2015). Stress Regulation as a Link between Executive Function and Pre-Frailty in Older Adults. *The journal of nutrition, health & aging*, 19(8), 828–838. <https://doi.org/10.1007/s12603-015-0476-1>
- Sands, M., Garbacz, A., & Isaacowitz, D. M. (2016). Just change the channel? Studying effects of age on emotion regulation using a TV watching paradigm. *Social psychological and personality science*, 7(8), 788–795. <https://doi.org/10.1177/1948550616660593>
- Schafer, M. H., & Ferraro, K. F. (2012). Childhood misfortune as a threat to successful aging: avoiding disease. *The Gerontologist*, 52(1), 111–120. <https://doi.org/10.1093/geront/gnr071>
- Schore, AN (2020). *Știința artei psihoterapiei - II - Neuroștiința dezvoltării afective și neuropsihiatria dezvoltării*. Vol II. Ed. Herald
- Siegel, DJ & Constantinescu, M. (2021). *Neuroștiința fericirii: dezvoltare conștientă a creierului către armonie și integrare*. Ed. Herald
- Shamskin, A. M., Mikels, J. A., & Reed, A. E. (2010). Getting the message across: age differences in the positive and negative framing of health care messages. *Psychology and aging*, 25(3), 746–751. <https://doi.org/10.1037/a0018431>
- Sindi, S., Fiocco, A. J., Juster, R. P., Pruessner, J., & Lupien, S. J. (2013). When we test, do we stress? Impact of the testing environment on cortisol secretion and memory performance in older adults. *Psychoneuroendocrinology*, 38(8), 1388–1396. <https://doi.org/10.1016/j.psyneuen.2012.12.004>

Bibliografie minimală

- Goian, C. (2023). *Asistența persoanelor vârstnice în instituții rezidențiale*. Ed. Polirom
- Levitin, DJ (2023). *Revoluția longevității. Ce ne învață neuroștiința despre viața lungă și fericită*. Ed. Litera
- Postigo, J.M. (2022). Volumul 17. *Descoperă Psihologia. Psihologia imbatranirii. Batranetea ca oportunitate*. Ed. Litera

9. **Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului**

- Conținuturile disciplinei au fost elaborate ca urmare a consultării programelor de studii similare din țară și din Europa.

10. **Evaluare**

Tip activitate	Criterii de evaluare	Metode de evaluare	Pondere din nota finală
Curs	Reactualizare și integrare critică de cunoștințe	Examen scris (70%) + realizarea unui proiect individual (30%) Pentru proiectul individual, studenții pot alege între: (a) mini proiect de cercetare, (b) analiza de date existente, (c) interviu cu o persoana în varsta, (d) analiza unui mit legat de imbatranire și (e) imbatranirea în contextul național românesc	60%
Seminar	Capacitati de analiza și sinteza	Sinteza articole științifice Prezentare succintă articole științifice Prezență interactivă	40%
Laborator			
Proiect			
Standard minim de performanță evaluare la curs			
Standarde minime pentru nota 5:			
- capacitatea de a utiliza conceptele de bază din domeniul psihologiei vârstelor adulte;			
- capacitatea de a aplica informațiile specifice psihologiei vârstelor adulte în contexte concrete;			

Standarde minime pentru nota 10:   - capacitatea de a utiliza în manieră nuanțată terminologia specifică psihologiei vârstelor adulte; - capacitatea de a valorifica informațiile în vederea analizei și intervenției în cazul situațiilor problematice specifice vârstelor adulte;
Standard minim de performanță evaluare la activitatea aplicativă
Standarde minime pentru nota 5:   - capacitatea de a însuși a principalelor noțiuni și teorii din domeniul psihologiei vârstelor adulte; - cunoașterea principalelor dificultăți de natură psihologică specifice psihologiei vârstelor adulte; Standarde minime pentru nota 10:   - demonstrarea capacității de a utiliza cunoștințele specifice psihologiei vârstelor adulte în soluționarea unor situații problematice specifice - abilitatea de a analiza critic articole de specialitate din domeniul psihologiei vârstelor adulte

Data completării	Semnătura titularului de curs	Semnătura titularului de seminar
01.10.2023	Prof. Ștefan AGRIGOROAEI	asist. univ. drd. Ana-Maria ANDREI

Data avizării	Semnătura responsabilului de program
	Conf. univ. dr. Aurora Adina COLOMEISCHI

Data avizării în departament	Semnătura directorului de departament
	Conf. univ. dr. Doina-Maria Schipor

Data aprobării în consiliul facultății	Semnătura decanului
	Conf. univ. dr. Aurora Adina COLOMEISCHI